

ประวัติศาสตร์ สำนักชาติพันธุ์ และพลเมือง บทบาทของพิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์ในประเทศพหุชาติพันธุ์¹

ในปี 2005 พิพิธภัณฑ์แมคคอร์ดได้รับการมอบหมายจากสำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรมและการสื่อสาร เพื่อทำการศึกษาเกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างพิพิธภัณฑ์ ชุมชนชาติพันธุ์ และมรดกทางวัฒนธรรมในมอนทรีออล การศึกษานี้แสดงให้เห็นอย่างประจักษ์ชัดว่าเป็นสิ่งที่ยากที่จะทำให้สำเร็จลุล่วง และยิ่งชี้ให้เราจะต้องทบทวนกับสัมพันธภาพที่ซับซ้อนระหว่างสำนักชาติพันธุ์ เรื่องราวของวัตถุ และการทำงานของพิพิธภัณฑ์ สาธารณะให้ลึกมากยิ่งขึ้น แมคคอร์ดเป็นพิพิธภัณฑ์สถานสาธารณะแห่งหนึ่งตั้งอยู่ที่ควิเบก จังหวัดหนึ่งที่มีความสำคัญชาติในการเป็นกลุ่มคนที่พูดภาษาฝรั่งเศส (francophone) ทั้งทางการเมืองและวัฒนธรรมที่ต่างไปจากส่วนอื่นๆ ของประเทศ ในปี 1971 แคนาดาได้แถลงนโยบาย “พหุวัฒนธรรม” อย่างเป็นทางการ และในปี 1988 สภาประกาศใช้รัฐธรรมนูญพหุวัฒนธรรมแคนาดา ซึ่งหมายถึง “การยอมรับในความหลากหลายของชาวแคนาดา ทั้งที่สัมพันธ์กับเชื้อชาติ รากเหง้าของชาติหรือชาติพันธุ์ สีและศาสนา เสมือนฐานรากของสังคมแคนาดา” และส่งเสริมการสงวนรักษามรดกพหุวัฒนธรรม ควิเบกซึ่งมีสถานภาพพิเศษภายในสมาพันธ์แคนาดา ยังได้เผยแพร่นโยบาย *สหสัมพันธ์วัฒนธรรม (interculturalisme)* เพื่อสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันให้กับผู้ที่อพยพเข้ามาใหม่ในสังคมที่พูดภาษาฝรั่งเศส

บทความจะสำรวจเห็นวิถีทาง ในอันที่สำนักชาติพันธุ์ได้รับการนิยามและแสดงออกทั้งความเป็นแคนาดาและควิเบก บทความจะวิเคราะห์ข้อท้าทายต่างๆ ที่พิพิธภัณฑ์เผชิญในการสร้างคลังสะสมและการสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมของชาวแคนาดา ในแนวการสรรเสริญความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์และทิศทางทางการเมืองที่หลากหลาย บทความจะสรุปให้เห็นความพยายามในการทำความเข้าใจกับบทบาทของพิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์สาธารณะในการสร้างช่องทางให้ชุมชนมีส่วนร่วมกับการประวัติศาสตร์ของสถานที่แห่งนี้ รวมถึงสัมพันธภาพระหว่างกันมีส่วนร่วมและการพัฒนาความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคม (sentiment d'appartenance / sense of belonging) และความเป็นพลเมืองร่วม

ภูมิทัศน์วัฒนธรรมชาติพันธุ์ของแคนาดา

แคนาดาเป็นหนึ่งในประเทศที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์มากที่สุดในโลก และความหลากหลายเป็นผลจากการอพยพขนานใหญ่ โดยเฉพาะในช่วงศตวรรษที่ 20 แคนาดาได้ต้อนรับคนอพยพ 13.4 ล้านคน ในช่วงหลายศตวรรษที่ผ่านมา และในปี 2002 หนึ่งในสี่ของประชากรเกิดในต่างแดน ภายในบริบทของแคนาดา ความหลากหลายเป็นนิยามที่เกิดขึ้นจากงานสำรวจความหลากหลายทางชาติพันธุ์ (Ethnic Diversity Survey) (ซึ่งเป็นการศึกษาต่อเนื่องจนถึงปี 2001) งานศึกษาดังกล่าวเป็นการสำรวจประชากรตามกลุ่มชาติพันธุ์ที่รวมตัวเป็นแคนาดา ด้วยการพิจารณาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับ “สิ่งแสดง” (markers) สำนักชาติพันธุ์ เชื้อชาติ และศาสนา ในปี 1931 สิ่งแสดงเหล่านี้จะหมายถึงผู้คนที่มาจากยุโรปในช่วงแรกๆ แต่ทุกวันนี้สิ่งแสดงหมายรวมถึงสเปกตรัมของคนที่ใหญ่กว่า ผู้มาจากทุกๆ ส่วนของโลก และเป็นผู้ที่มีลักษณะเฉพาะแตกต่างอย่างเห็นได้ชัด ไม่ว่าจะเป็นภาษาหรือศาสนา ตั้งแต่กลุ่มประชากรที่เก่าแก่ที่สุด

¹ บทความอีกภาคหนึ่งปรากฏในวารสารสมาคมพิพิธภัณฑ์แคนาดา *MUSE* (March/April 2006).

ความหลากหลายทางชาติพันธุ์ที่กำหนดใหม่นี้เป็นลักษณะเฉพาะของศูนย์กลางเมืองต่างๆ โดยเฉพาะตัวอย่างเช่น ประชากรกว่า 50% ของเมืองโตรอนโตเกิดนอกประเทศแคนาดา และอีกกว่า 40% ของชาวโตรอนโตประกาศตนเองว่าเป็นส่วนหนึ่งของ “ชนกลุ่มน้อยที่ปรากฏชัด” (visible minority)² ในการสำรวจเมื่อปี 2001 กว่า 30% ของคนที่อาศัยในแวนคูเวอร์มองตนเองว่าเป็นส่วนหนึ่งของสำนักชาติพันธุ์เอเชีย โดยมีชาวแคนาดาเชื้อสายจีนถึง 17.7% ของจำนวนประชากรที่อยู่ในเมืองทั้งหมด³ ในเมืองมอนทรีออล เมืองใหญ่ที่พูดภาษาฝรั่งเศสเป็นอันดับสองของโลก สำนักชาติพันธุ์สัมพันธ์ไปกับความซับซ้อนของสายสัมพันธ์ทางภาษา ด้วยประชากรกว่า 29% จัดแบ่งตนเองเป็น “allophones” ชาวแคนาดาที่มีภาษาแม่ไม่ใช่ทั้งภาษาอังกฤษและภาษาฝรั่งเศส⁴ และในขณะที่มอนทรีออลเป็นเมืองที่มีผู้นับถือโรมันคาทอลิกเป็นจำนวนมาก แต่อิสลามกำลังขยายตัวมากขึ้น และยังเป็นความเชื่อสำคัญเป็นอันดับสามในควิเบก ด้วยจำนวนชาวมุสลิมประมาณ 3% ของประชากรที่อยู่ในเมืองมอนทรีออล⁵

นโยบายของการสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

แคนาดาจะตั้งรับกับความหลากหลายของเชื้อชาติ ศาสนา สำนักชาติพันธุ์ และภาษาอย่างไร? ตามรัฐบัญญัติว่าด้วยพหุวัฒนธรรมแคนาดา ค.ศ. 1988 กล่าวไว้ว่า

รัฐบาลแคนาดารับรองความหลากหลายของชาวแคนาดา ทั้งที่เกี่ยวข้องกับเชื้อชาติ ความเป็นมาชาติหรือชาติพันธุ์ สีผิว และศาสนา ซึ่งเป็นฐานรากของสังคมแคนาดา และรัฐบาลมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อการสร้างนโยบายพหุวัฒนธรรม ในอันที่จะสงวนรักษาและเสริมให้มรดกความหลากหลายทางวัฒนธรรม พร้อมๆ ไปกับการสร้างความเท่าเทียมให้กับชาวแคนาดาทุกคน ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมืองของแคนาดา⁶

สำหรับวิลส์ คิมลิกกา (Will Kymlicka) มหาวิทยาลัยควีนส์กล่าวว่า หลักของพหุวัฒนธรรมนิยมคือการดำเนินการให้ได้มาซึ่ง “ข้อตกลงของความเป็นหนึ่งเดียวกันที่ยุติธรรม” ขณะที่ยังมีเสียงวิพากษ์ภายในที่มองว่ารัฐบัญญัติฉบับนี้จะส่งเสริมให้สังคมแบ่งแยกเป็นเสี่ยงตามแต่ละชาติพันธุ์⁷ คิมลิกกากลับยืนยันถึงแนวคิดข้อตกลงของความเป็นหนึ่งเดียวกันนอ้ายุติธรรมว่ามีความชัดเจนเพียงพอที่จะนำไปสู่การสร้างสถาบันและ

² “ชนกลุ่มน้อยที่ปรากฏชัด” ได้รับการนิยามโดยสำนักงานสถิติแคนาดาว่า “บุคคลที่นอกเหนือไปจากชาวออบริจิน ผู้ซึ่งไม่ใช่ชนคอเคซอย เมื่อพิจารณาในเรื่องเชื้อชาติ หรือไม่ใช่คนขาว หากพิจารณาในเรื่องสีผิว (Website: http://www.toronto.ca/toronto_facts/diversity.htm (consulted 12 November 2005).

³ Asia Pacific Foundation of Canada. Proportion of Total Population. Website: http://www.aisapacific.ca/data/people/demographics_data-set2_bycity.cfm (consulted 12 November 2005).

⁴ สำนักงานสถิติแคนาดา การสำรวจเมื่อปี 2001 กลุ่มภาษาในแคนาดา Website: <http://www12.statcan.ca/english/census01/Products/analytic/companion/lang/provs.cfm> (consulted 12 November 2005).

⁵ สำนักงานสถิติแคนาดา การสำรวจเมื่อปี 2001 ศาสนาของแคนาดา ‘ควิเบกมีจำนวนประชากรที่นับถือโรมันคาทอลิก’ Website: <http://www12.statcan.ca/english/census01/Products/Analytic/companion/rel/qc.cfm> (consulted 12 November 2005).

⁶ รัฐบัญญัติว่าด้วยพหุวัฒนธรรมนิยมแคนาดา ค.ศ. 1985 c.24 (ผนวก 4): [C-18.7]: รัฐบัญญัติสำหรับการสงวนรักษาและส่งเสริมพหุวัฒนธรรมนิยมในแคนาดา (1988. c.31 ได้รับการยอมรับเมื่อ 21 กรกฎาคม 1988) ปรากฏใน http://www.pch.gc.ca/progs/multi/policy/act_e.cfm/.

⁷ โปรดดูตัวอย่าง Neil Bissoondath, *Selling Illusions. The cult of Multiculturalism in Canada*, Toronto, Penguin, 1994.

คุณค่าร่วมกัน⁸ เขาเล็งเห็นสิ่งที่ปรากฏชัดในควิเบก นั่นคือ ความเป็นสังคมอยู่รวมในสหพันธ์คานาดา ในควิเบก นโยบาย *สหสัมพันธ์วัฒนธรรมนิยม* (*interculturalisme*) เรียกร้องให้ผู้อพยพเข้ามาใหม่ในพื้นที่และสมาชิกของสิ่งที่เรียกว่า 'ชุมชนวัฒนธรรม' (*communautés culturelles*) ดำรงอยู่ภายใต้หลักการสามประการ ซึ่งเป็นฐานของ "สัญญาจริยธรรม" (*moral contract*) ระหว่างควิเบกและพลเมืองใหม่ (ก) รับรองภาษาฝรั่งเศส เป็นภาษาที่ใช้สื่อสารในชีวิตสาธารณะ (ข) ให้ความเคารพต่อคุณค่าประชาธิปไตย รวมไปถึงสิทธิพลเรือนและการเมืองและความเท่าเทียมกันในโอกาส และ (ค) ความเคารพในพหุลักษณะนิยม รวมถึงการเปิดใจและยอมรับ "ความแตกต่าง" ของผู้อื่น⁹

สหสัมพันธ์วัฒนธรรม อาจพิจารณาว่าเป็นปฏิบัติการของการไม่มีสิ่งที่เรียกว่า "วัฒนธรรมแห่งชาติ" ด้วยเหตุที่คานาดาต้องเผชิญกับหินผาทงภูมิศาสตร์ วัฒนธรรมตามภูมิภาค และอัตลักษณ์ภาษา¹⁰ การมีอยู่ของรัฐชาติที่ก่อตั้ง 2 ชาติ ที่แตกต่างกันไปตามภาษา วัฒนธรรม และศาสนา รวมไปถึงการรับรองกลุ่มที่สามในคานาดา ตามกฎบัตร อันได้แก่ชนพื้นเมืองหรือออบริจิน เหล่านี้จะเป็นเหตุผลเพียงพอที่แสดงให้เห็นว่าชาตินิยมชาติพันธุ์เป็นเรื่องที่ฟังไม่ขึ้นแต่อย่างใดทั้งในควิเบกเองและในคานาดา

ความเข้าใจในสำนึกชาติพันธุ์

แล้วสำนึกชาติพันธุ์ได้รับการตีความอย่างไรในบริบทความหลากหลายและความเป็นพลเมืองของคานาดา สำนึกชาติพันธุ์สามารถพิจารณาในฐานะที่เป็นคุณค่าทางสังคม เป้าความรู้สึกของการเป็นส่วนหนึ่ง (*sentiment d'appartenance* หรือ *feeling of belonging*) ปัจเจกบุคคลอาจรู้สึกว่าเขาหรือเธอเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มบางกลุ่ม และความรู้สึกนี้อาจคงอยู่หลายชั่วอายุคน ตัวอย่างเช่น กรณีของกลุ่ม Scots หรือกลุ่มประชากรหลักของคานาดาที่สืบทอดหลายชั่วอายุคน หลายคนยังคงความรู้สึกของการ "เป็นสกอต" อย่างเหนียวแน่นดังจะเห็นได้จากการเป็นสมาชิกของสมาคมวัฒนธรรม เช่น สมาคมเซนต์แอนดรู (St. Andrew's Society) สมาชิกยังคงปฏิบัติวัฒนธรรมที่แสดงเอกลักษณ์ของความเป็นสกอต เช่น การเต้นรำประจำชาติ การใส่กระโปรงสกอต อาหารแบบฮากีส ในขณะที่เดียวกัน เมื่อพิจารณาสมาชิกภาพขององค์กร "สกอต" หลายแห่งสะท้อนให้เห็นว่าลักษณะที่สัมพันธ์ของสมาคมกับความเป็นชาติพันธุ์เฉพาะกลุ่ม ก็ยากที่จะนิยาม ลองดูตัวอย่างกลุ่ม Black Watch ที่เป็นคนบนพื้นที่สูงกลุ่มใหญ่ในคานาดา และสมาชิกในปัจจุบันมีความหลากหลายทั้งทางชาติพันธุ์และเชื้อชาติ อย่างน้อยๆก็เห็นได้จากเว็บไซต์ของสมาคม¹¹

สำนึกชาติพันธุ์อาจต้องทำความเข้าใจในบริบทของมานุษยวิทยา ซึ่งหมายถึงคนรุ่นหลังที่มีสายสัมพันธ์ทางพันธุกรรมเฉพาะกลุ่ม คนๆ หนึ่งเป็นสมาชิกของกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งเพราะสืบสายมาจากพ่อแม่หรือปู่ย่าตายาย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของคนกลุ่มนั้นๆ สำนึกชาติพันธุ์มักได้รับการธำรงไว้ด้วยการแต่งงานภายในกลุ่ม (*in-*

⁸ Will Kimlicka, "The theory and practice of Canadian multiculturalism", Canadian Federation of the Humanities, 23 November 1998. Website: <http://www.fedcan.ca/english/fromold/breakfast-kymlicka1198.cfm> (consulted 12 November 2005).

⁹ โปรดดูเว็บไซต์ของกระทรวงการอพยพและชุมชนวัฒนธรรมควิเบก คุณค่าและรากฐานของสังคมควิเบก Website: http://www.mrci.gouv.qc.ca/quebecinterculturel/fr/201_2.asp/.

¹⁰ Pierre Anctil, 'Défi et gestion de l'immigration internationale au Québec'. Website: <http://www.uottawa.ca/academic/arts/cdn/documents/defi.et.gestionde.limmigration.internationale.au.quebec.pdf> (consulted 12 November 2005).

¹¹ <http://www.blackwatchcanada.com/en/index.htm/>.

marriage) ส่วนการแต่งงานนอกกลุ่ม (out-marriage) มักถือเป็นการปฏิเสชน่ากชาติพันธุ์จากสมาชิกคนอื่น ๆ ในสังคม ดังจะเห็นได้จากการแต่งงานข้ามกลุ่มชาติพันธุ์ของประชากรว่ามีบรรพบุรุษมากกว่าชาติพันธุ์เดียว นั่นเป็นเพราะ การแต่งงานข้ามกลุ่มชาติพันธุ์ (intermarriage) ในปี 2001 จำนวนประชากร 11.3 ล้านคน หรือ 38 % ของ ประชากรรายงานตนเองว่ามีบรรพบุรุษจากกลุ่มชาติพันธุ์หลายกลุ่ม ซึ่งมากขึ้นกว่าการสำรวจประชากรครั้งที่ ผ่านมา การสำรวจความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ได้ตั้งข้อสังเกตด้วยการนิยามกลุ่มชาติพันธุ์ (self-characterization) อาจเหมือนหรือแตกต่างไปจากบรรพบุรุษตั้งแต่รุ่นพ่อแม่หรือปู่ย่าตายาย สมาชิกในรุ่นที่สอง และสาม ซึ่งอยู่ในกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกันจะกล่าวว่าเป็นชาวแคนาดา หรือจะกล่าวว่าเป็นสมาชิกในระดับ ภูมิภาคลงไปคือ กลุ่มชนตะวันตก (Westerner) หรือกลุ่มผู้พบดินแดนใหม่ (Newfoundlander)¹²

สำนึกชาติพันธุ์สามารถอ้างอิงกับกลุ่มทางศาสนาหรือเชื้อชาติ (race) ชุมชนชาวยิว ซึ่งถึงแม้จะเป็น สมาชิกของคนที่มาจากสัญชาติ ชาติพันธุ์ หรือบรรพบุรุษต่างเชื้อชาติ แต่กลับมีสายสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มอย่าง แน่นแฟ้น ด้วยการนับถือศาสนาร่วมกันและมีแบบแผนทางศาสนาอย่างเดียวกัน (และรวมถึงประวัติศาสตร์ที่มี อยู่ร่วมกัน) หรือชุมชนชนคนดำ ซึ่งมีถูกมองจากคนภายนอกว่าเป็นกลุ่มแปลกแยกด้วยสีผิว ก็มาจากสมาชิกที่ แตกต่างกันทั้งทางสัญชาติ วัฒนธรรม และภาษา ฉะนั้นการกล่าวถึงสำนึกชาติพันธุ์ของคนกลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้ มี ความซับซ้อนอย่างมาก เพราะสมาชิกแต่ละคนที่มีสายสัมพันธ์กับกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่ง ๆ ย่อมมีระดับความเข้มข้น จากมากไปถึน้อยต่างกันไป และสำนึกชาติพันธุ์ยังไปสัมพันธ์กับชุมชนภายนอกที่ไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของชุมชน อีกเช่นกัน

วัฒนธรรมวัตถุ สำนึกชาติพันธุ์ และพิพิธภัณฑ์

อย่างนั้นแล้ว อะไรคือบทบาทของพิพิธภัณฑ์สาธารณะ และที่สำคัญที่สุดพิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์ ใน ประเทศที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์และวัฒนธรรมอย่างแคนาดา และในกรณีของเมืองที่เป็นใช้สองภาษา และเป็นพหุวัฒนธรรมอย่างกรณีมอนเทรอล แล้วชุมชนชาติพันธุ์ต่าง ๆ จะเข้ามาสัมพันธ์กับสถาบันพิพิธภัณฑ์ อย่างไร และเมื่อชุมชนต่าง ๆ เข้ามาสัมพันธ์กับพิพิธภัณฑ์ สถานที่ใดในชุมชนนี้จะเอื้อให้กับพิพิธภัณฑ์ ตาม การศึกษาของพิพิธภัณฑ์แมคคอร์ต เราได้ทบทวนบทบาทความทั้งในภาษาอังกฤษและฝรั่งเศสที่เกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ ชาติพันธุ์ และความหลากหลาย เราได้รวบรวมสิ่งที่ค้นพบจากการศึกษาก่อนหน้านั้น และได้สัมภาษณ์กลุ่ม เฉพาะ และสัมภาษณ์อย่างเป็นระบบกับสมาชิกกลุ่มวัฒนธรรมในมอนเทรอล สิ่งที่ได้จากความพยายามใน การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือความเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างพิพิธภัณฑ์สาธารณะกับชุมชนวัฒนธรรม อย่างน้อยใน มอนเทรอล และอาจหมายถึงแคนาดาในภาพที่กว้างออกไปนั้น มีความสำคัญอย่างมากทั้งต่อการวิเคราะห์และ การลงมือปฏิบัติการ

พิพิธภัณฑ์สาธารณะในสังคมตะวันตกมีพันธกิจสำคัญสองประการคือ การรักษานวัตกรรมและการเข้าถึง การรักษานวัตกรรมหมายถึงการอนุรักษ์วัตถุไว้ในคลังวัตถุที่ปลอดภัยและการอนุรักษ์ความรู้และข้อมูลที่เกี่ยวข้อง กับวัตถุด้วยการจัดเก็บเอกสารและการจัดพิมพ์เผยแพร่ ส่วนการเข้าถึงหมายถึงรวมทั้งสิ่งที่เป็นทั้งสาธารณะและ สาธารณะ คำวิจารณ์สุดท้ายที่กล่าวถึงพิพิธภัณฑ์ขึ้นอยู่กับปัญหาของความใส่ใจและความรับผิดชอบต่อสังคม พิพิธภัณฑ์ในสายตาของนักวิชาการและสมาชิกของสังคมจำนวนมากเห็นตรงกันว่า พิพิธภัณฑ์ก็เกิดขึ้นหรือละลาย ประวัติศาสตร์บางส่วน การสร้างสรรค์ทางศิลปะ และเพิกเฉยต่อความรับผิดชอบต่อสาธารณะ

¹² Statistics Canada. *The Daily*. 29 September 2003. Website: <http://www.statcan.ca/Daily/English/030929/d030929a.htm> (consulted 15 November 2005).

อย่างไรก็ตาม หน้าที่ของพิพิธภัณฑ์ไม่ใช่เรื่องของ การสะสม “อดีต” หรือบอกเล่าเรื่องราวด้วยการจัดแสดง แต่เป็นการสะสมและอนุรักษ์วัตถุบางอย่างด้วยการรอบการคัดสรร และการเปิดโอกาสให้เข้าถึงสิ่งเหล่านั้น นี่คือการนิยามพิพิธภัณฑ์ที่แคบ ผู้เขียนจะย้อนกลับไปพิจารณาของพิพิธภัณฑ์ต่อสังคมที่กว้างมากกว่า เพื่อแสดงให้เห็นวิถีทางที่คลังสะสมอันเป็นรากฐานของพิพิธภัณฑ์ ได้รับการนิยามและพัฒนาการต่อมา กรอบของการจัดกา และการคัดเลือกวัตถุสะสมที่ใช้โดยพิพิธภัณฑ์สะท้อนให้เห็นความสนใจของสังคมในขณะนั้นๆ ความสนใจของสังคมย่อมส่งผลต่อการจัดประเภทของพิพิธภัณฑ์ และในขณะเดียวกัน ก็เป็นการกีดกันบางอย่างออกไป จนวัตถุ นั้นๆ ไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของบันทึกประวัติศาสตร์ จึงส่งผลให้วัตถุเหล่านั้นไม่ได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของบันทึกเชิงวัตถุของอดีต และยิ่งลดความสำคัญลงไป ในสายตาของนักประวัติศาสตร์ในฐานะของ “เอกสาร” ที่ใช้ในการวิเคราะห์ประวัติศาสตร์หรือเหตุการณ์ทางสังคม ช่างว่างของคลังสะสมที่เกิดขึ้นต้องอาศัยเวลาหลายชั่วอายุคนในการเติมเต็มส่วนที่ขาดไป ดังนั้นสำนักชาติพันธุ์จะได้รับการถ่ายทอดลงไป ในวัฒนธรรมทางวัตถุ หรืออีกนัยหนึ่งคลังของพิพิธภัณฑ์

สำหรับวัตถุแล้ว สำนักชาติพันธุ์เป็นเรื่องที่ยากนักสำหรับการพรรณนา รูปแบบที่ง่ายที่สุด วัตถุ “ชาติพันธุ์” มักสัมพันธ์กับวัฒนธรรมชีวิตชาวบ้านหรือวัฒนธรรมประเพณีของกลุ่มชาติพันธุ์เฉพาะและบ่อยครั้งเป็นกลุ่มที่สัมพันธ์กับความเป็นชาติ จนกลายเป็นเครื่องหมายที่บ่งบอกชาติพันธุ์ไปในตัว (ธรรมเนียมการร้ายราชองยูเครน กระเบื้องแบบโปรตุเกส ถ้วยชาหรือตะเกียบแบบจีน *ceinture fléchée* (เข็มขัดที่ทำจากขนแกะพื้นสีแดง และมีลายลูกศร พบในแคนาดา) วัตถุเหล่านี้ถูกใช้อธิบายความเป็นชาติพันธุ์และอัตลักษณ์ง่าย ๆ ทั้งภายในกลุ่มวัฒนธรรมเอง และคนนอกชุมชนชน และบ่อยครั้งที่เดียวที่ชนอพยพจะนำวัตถุเหล่านี้มาจากประเทศของตนเอง หรือประดิษฐ์สิ่งเหล่านี้ขึ้นในประเทศที่ตนอพยพเข้าไปอยู่ตามคำสอนของธรรมเนียมประเพณี (ชุมชนผู้อพยพอนุรักษ์ธรรมเนียมประเพณีที่ได้ปฏิบัติกันแล้วในประเทศที่ตนมาจากมา) สิ่งที่ซัลซ้อนมาขึ้น ไปอีกคือ วัตถุที่ถูกกลืนกลายเข้าไปสู่กระแสวัฒนธรรมหลัก และถูกดัดแปลงเพื่อการใช้ภายในชุมชนชาติพันธุ์ เช่น กระดุมหรือเสื้อยืดที่มีคำโปรย “หอมชิ ฉันทือชาวยูเครน” สิ่งที่ซัลซ้อนเหนืออื่นใด การบ่งชี้ว่าวัตถุนั้นๆ เป็นตัวแทนความเป็นชาติพันธุ์ วัตถุในกระแสหลักที่รับใช้ชุมชนวัฒนธรรม และบ่งชี้ความเป็นชุมชนและประวัติศาสตร์ (ดังจะเห็นได้จากการกล่าวถึงลักษณะที่พิกอาศัยแรกๆ ในมอนเทรอลที่สร้างขึ้นโดยคนอพยพชาวโปรตุเกส ชุดแต่งกายจากปารีสในพิธีแต่งงานที่นิยมกันในมอนเทรอล เพื่อบ่งบอกการแต่งงานตามประเพณีของยิว) หากปราศจากความรู้อันเกี่ยวกับที่มาที่ไปและประวัติศาสตร์ของสิ่งของ วัตถุเหล่านี้ก็มาได้สัมพันธ์กับกลุ่มชาติพันธุ์ที่เป็นผู้สร้างสรรค์แต่อย่างใด ท้ายที่สุด คำถามที่เราควรตั้งขึ้นต่อไปก็คือ เมื่อวัตถุที่เชื่อมโยงโดยตรงกับชุมชนชาติพันธุ์ใดก็ตาม ได้เปลี่ยนสถานภาพเข้าไปอยู่ในกระแสหลัก ก็ควรได้รับการตรวจสอบด้วยเช่นกัน (ในแคนาดา กะทะแบบเอเชีย จานใส่พาสต้าแบบอิตาลี เสื้อปักลายแบบจีน และแหวนรูปหัวใจแบบเชลติก) ปัญหาของการนิยามความเป็นชาติพันธุ์เช่นนี้สะท้อนได้อย่างชัดเจนในการจัดแบ่งประเภทวัตถุในพิพิธภัณฑ์ที่ปรากฏในฐานข้อมูลคลังสะสม ตัวอย่างเช่น ฐานข้อมูลพิพิธภัณฑ์ของเราไม่รวมการจัดประเภท “ความเป็นชาติพันธุ์” เข้าไปกับผู้บริจาค นอกเสียจากว่าชื่อของผู้บริจาคเองที่บ่งชี้ความเป็นชาติพันธุ์ เช่นวัตถุกระแสดเหล็ก (ของที่พบอย่างดาษดื่น) เช่นตุ๊กตาบาร์บี้ที่บริจาคโดยสมาชิกชุมชนชาติพันธุ์ ย่อมกลายเป็นหลักฐานของการพูดถึงสิ่งของนั้นๆ ที่สัมพันธ์กับความเป็นชาติพันธุ์โดยปริยาย

ความคาดหวังของชุมชน

สิ่งที่จะแสดงให้เห็นเป็นตัวอย่างเล็กโดยกลุ่มตัวอย่างเพื่อศึกษาควิบก และด้วยการสนทนา แสดงให้เห็นมุมมองที่จำกัดของชุมชนภายนอกหรือ “สาธารณะ” ที่มีต่อพิพิธภัณฑ์ พิพิธภัณฑ์มักถูกมองจากเลนส์ของนิทรรศการ คือเป็นสถานที่สำหรับการจัดแสดง หรือการเยี่ยมชมของครอบครัวและโรงเรียน การพูดคุยกับชุมชน

วัฒนธรรมต่างๆ เผยให้เห็นถึงความไม่เข้าใจในบทบาทสำคัญพื้นฐานของหน้าที่ในการสะสม สงวนรักษา และวิจัย ในขณะที่มีคนอีกหลายกลุ่มที่ชื่นชมกับคุณค่าของจดหมายเหตุ โดยเฉพาะจดหมายเหตุ อนุทิน และภาพถ่าย ซึ่งถือเป็นหลักฐานประวัติศาสตร์ที่บ่งบอกอัตลักษณ์ของชุมชน พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเก็บอนุรักษ์รักษาวัตถุเพื่อชนรุ่นหลัง มักมีการตั้งข้อกังขา เช่น ในระหว่างการสัมภาษณ์กลุ่ม สมาชิกของชุมชนคนตำมอเนรทอลโยงให้เห็นว่า คนจากพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติแมคคอร์ดอาจไม่ได้ตระหนักถึงทาสที่มีอยู่ในควิเบกช่วงศตวรรษที่ 18 และเขาเข้าใจเองว่าพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติแมคคอร์ดไม่ได้สะสมวัตถุที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ที่ไม่มีใครกล่าวถึง จริงๆ แล้วพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติแมคคอร์ดเหมือนกับพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติอื่นๆ ที่พยายามจัดหาวัตถุที่เกี่ยวข้องกับชนชั้นแรงงานและกลุ่ม “ชายขอบ” ไม่ใช่เพียงว่าเจ้าหน้าที่จะตระหนักสิ่งเหล่านี้ แต่เราได้จัดหาภาพสีน้ำในยุคแรกๆ ที่แสดงให้เห็นถึงบทบาทคนดำในการเป็นคนรับใช้ และบางครั้งเป็นทาส (ด้วยเหตุนี้ สถานภาพก็ยากที่จะตัดสินจากภาพภายนอกเพียงอย่างเดียว)

เมื่อพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเริ่มหันมาใส่ใจต่อสิ่งที่เคยมองข้ามและจัดเก็บสิ่งต่างๆ ในชุมชนวัฒนธรรมแห่งนั้น พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติต้องเผชิญกับความเข้าใจผิด และลักษณะร่วมสมัยของการเก็บสะสมสิ่งของ ในบางกรณี เจ้าของวัฒนธรรมแสดงความกังวลที่ “คนอื่น” กำลังครอบครองมรดกของพวกเขา แล้วซ่อนเร้นไว้ในหลายๆ กรณีก็อาจกล่าวได้ในทำนองนั้น สำหรับพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติหลายๆ ที่เก็บของที่จัดแสดงของเพียงเล็กน้อยในนิทรรศการ สมาชิกหลายคนของชุมชนชาติพันธุ์และวัฒนธรรมคงสบายใจมากกว่าที่จะเก็บของเหล่านั้นไว้ในชุมชนของตนเอง ที่ซึ่งแม้จะมีความเสี่ยงต่อการสูญหายและทำลาย แต่พวกเขายังคงเห็นสิ่งเหล่านั้น และเข้าไปอยู่ในประวัติศาสตร์ของชุมชนที่เป็นไปอย่างต่อเนื่อง แต่สิ่งที่น่ากังวลใจมากไปกว่าเรื่องการครอบครองและการสูญหาย คือความไม่สอดคล้องของการให้คุณค่าและการนำเสนอวัตถุ สิ่งที่ภัณฑารักษ์ได้เรียนรู้ว่าไม่สอดคล้องกับสิ่งที่กลุ่มวัฒนธรรมหรือสมาชิกในสังคมใหญ่ให้คุณค่า ตัวอย่างเช่น ภัณฑารักษ์เชื้อสายอิตาลี-คานาดาที่จัดนิทรรศการล่าสุดที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติแมคคอร์ด เกี่ยวกับชาวคานาดาเชื้อสายอิตาลีได้เลือกที่จะกล่าวถึง ฟิล เอสโปซิโต นักเล่นฮอกกีชาวคานาดาที่มีชื่อเสียงเชื้อสายอิตาลี ไม่ออกก็ไม่ได้มีความหมายสัมพันธ์กับความเป็นอิตาลี แต่ดูจะเป็นสิ่งที่แสดงถึงการเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของสังคมใหญ่และความสำเร็จในการเป็นสมาชิกของชุมชนวัฒนธรรมในสิ่งที่เรียกว่า “เกมคานาดา” คำวิจารณ์ที่เกิดขึ้นตั้งประเด็นต่อ “วัฒนธรรมระดับสูง” ที่สัมพันธ์กับอิตาลี บรรดาศิลปินอิตาลีผู้มีชื่อเสียง ลีโอนาโดหรือกาลิเลโอที่มีส่วนในการสร้างสังคมอิตาลี-คานาดา ไม่ใช่อิตาลีที่อพยพพาสิ่งเหล่านั้นมาสู่คานาดาหรือ? (ชื่อศูนย์วัฒนธรรมอิตาลีในมอนทรีออลได้รับการขนานนามตามชื่อของลีโอนาโด ดา วินชี) ในอีกทางหนึ่งผู้หญิงในชุมชนอิตาลีกล่าวอย่างชัดเจนว่าข้อมูลในนิทรรศการที่กล่าวถึงความรุนแรงที่มีต่อสตรี เป็นส่วนหนึ่งของประวัติศาสตร์ชุมชน ซึ่งร่องรอยดังกล่าวกลับปรากฏไม่มากนักในบันทึกต่างๆ

คุณค่าและการกิจ

ความยุ่งยากที่ส่วนที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติของ “วัตถุพิพิธภัณฑสถาน” วัตถุที่มีคุณค่าเพียงพอที่จะเข้าไปอยู่ในคลังของพิพิธภัณฑสถาน ดังได้แสดงไว้ข้างต้น สำหรับผู้เขียนแล้ว เหล่านี้เป็นผลมาจากพื้นที่ของพิพิธภัณฑสถานในสังคม พิพิธภัณฑสถานในโลกตะวันตกมีชื่อเสียงและประวัติศาสตร์ไปในทิศทางที่เป็นสถาบันที่มีอำนาจเต็ม ทั้งในกำหนดว่าสิ่งใดเป็นที่ควรเก็บสะสมไว้เป็นสมบัติแห่งชาติ และจัดแสดงนิทรรศการเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่เป็นมาตรฐาน ดังนั้น พิพิธภัณฑสถานจึงมีลักษณะที่คลุมเครือต่อการเผชิญกับสังคมสมัยใหม่ พิพิธภัณฑสถานจะไม่ให้ความใส่ใจต่อชุมชนเฉพาะที่มีความต่างออกไปจาก “มาตรฐาน” และหลีกเลี่ยงที่จะไม่กล่าวถึง ทั้งที่ในความเป็นจริงพิพิธภัณฑสถานสามารถนิยามคุณค่าของของมรดกชุมชนด้วยสมบัติของแต่ละแห่ง สมาชิกกลุ่มชาติพันธุ์อาจมองพิพิธภัณฑสถานเป็นสถานที่เก็บและแสดงวัฒนธรรมวัตถุของตนที่นิยามโดยชุมชนเอง และเล่าเรื่องที่

ชุมชนปรารถนาจะเล่า เจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑสถานฯ ในอีกทางหนึ่ง ผู้ซึ่งต้องการแบ่งปันความคิดเกี่ยวกับคุณค่าที่สัมพันธ์กับการทำงานทางวิชาการและพิพิธภัณฑฯ ปฏิบัติการ การเก็บวัตถุที่สัมพันธ์กับเนื้อหาประวัติศาสตร์ การจัดลำดับความสำคัญของวัตถุจากวัตถุประสงค์สามัญจนถึงของหายาก เช่นชุดในของคณานระดับแรงงานกับชุดต่างงานที่เป็นสมบัติสืบทอด พิพิธภัณฑฯ นำเสนอสิ่งเหล่านี้ในนิทรรศการ ซึ่ง “เสียง” ได้เผยออกและนำไปสู่การถกเถียง การนำเสนอมุมมองหนึ่งของประวัติศาสตร์และอัตลักษณ์ของกลุ่มหนึ่ง แต่อาจจะไม่ตรงต่อตัวตนของอีกกลุ่มหนึ่ง

ในส่วนของการจัดแบ่งระหว่างมรดกและประวัติศาสตร์ ซึ่งนักประวัติศาสตร์ David Lowenthal ได้แสดงให้เห็นไว้ในหนังสือของเขาเรื่อง *The heritage Crusade and the Spoils of History* (1998) เขาได้มองว่าขณะที่มรดกสามารถย้ายและร่างตัวตน หากมองไปในเนื้อแล้วจะพบลักษณะของการกีดกัน มรดกของคนๆ หนึ่งที่มีความเฉพาะและไม่สามารถมีความหมายหรือคุณค่ากับคนภายนอกกลุ่ม มรดกใช้ตัวเองเพื่อการสรรเสริญมากกว่าเพื่อการตรวจสอบ และเมื่อพิจารณาเช่นนี้แล้ว ความขัดแย้งอาจเกิดขึ้นได้ ความขัดแย้งที่มาจากเป้าหมายของพิพิธภัณฑสถานฯ และเป้าหมายของกลุ่มที่ใช้มรดกเพื่อการยืนยันถึงตัวตนและการสรรเสริญ พื้นฐานงานพิพิธภัณฑฯ มีแนวคิดของการเข้าถึง ก็คือการเข้าถึงวัตถุและข้อมูล ซึ่งตีกรอบความเข้าใจในประวัติศาสตร์และถือเป็นสาระสำคัญของประวัติศาสตร์ของสาธารณชน ประวัติศาสตร์ที่พิพิธภัณฑสถานฯ บอกเล่าอาจไปไม่ใช่เรื่องราวที่ชุมชนของวัฒนธรรมหนึ่งต้องการฟัง หรือกลุ่มมรดกต้องการที่จะได้ยิน ชาวอเมริกันอาจจดจำเรื่องราวเกี่ยวกับ Enola Gay (เครื่องบินทิ้งระเบิดปรมาณูสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 – ผู้แปล) แม้เรื่องราวของ Enola Gay ไม่ได้เกี่ยวข้องกับความเป็นชาติพันธุ์ แต่การซ่อมแซมและจัดนิทรรศการกลับสร้างความขัดแย้งระหว่างชุมชนที่ชื่นชมกับมรดกของการทหารที่แสดงให้เห็นแสนยานุภาพของระเบิดและภารกิจที่เกี่ยวข้อง กับนักประวัติศาสตร์ของพิพิธภัณฑฯ ที่ต้องการสำรวจและตั้งคำถามกับบทบาทของสหรัฐอเมริกาและปฏิบัติการระเบิดปรมาณู หลังจากที่มีการประท้วงจากกลุ่มทหารที่ร่วมสงครามและผู้สนับสนุน นิทรรศการถูกยกเลิกไป และผู้อำนวยการพิพิธภัณฑฯ ขอลาออก Sam Johnson ในฐานะของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสหรัฐอเมริกาและคณะกรรมการคนหนึ่งของสถาบันสมิธโซเนียนได้ประกาศว่า อเมริกันชน “ต้องการให้สถาบันสมิธโซเนียนสะท้อนความเป็นอเมริกันจริงๆ และไม่ใช่ว่าสิ่งที่นักประวัติศาสตร์ผ่านขึ้น”¹³ แรงกดดันระหว่างมรดกและประวัติศาสตร์มักไม่ได้รับการตีแผ่อย่างตรงไปตรงมามากนัก

บทบาทของพิพิธภัณฑสถานฯ

ผู้เขียนคิดว่าความแตกต่างที่ Lowenthal ได้กล่าวไว้มีความสำคัญอย่างมากในบริบทของประเทศที่มีกลุ่มชาติพันธุ์หลากหลายอย่างประเทศแคนาดา ข้อชี้แจงดังกล่าวกระแทะถึงหัวใจของบทบาทพิพิธภัณฑสถานฯ และหน้าที่ในฐานะสถาบันทางสังคม งานเขียนล่าสุดของ Stephen Weil เป็นผู้ที่ย้ำถึงการ “ประเมินที่มีผลลัพธ์เป็นที่ตั้ง” (outcome-base evaluation) สำหรับพิพิธภัณฑฯ ในปาฐกถางานประชุมประจำปีพิพิธภัณฑฯ ในอังกฤษเมื่อปี 1999 เขาได้กล่าวไว้ว่า “ถ้าพิพิธภัณฑฯ ของเราไม่ดำเนินการด้วยเป้าหมายปลายทางคือเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้คน แล้วเราสามารถเรียกร้องการสนับสนุนจากสาธารณะเพื่อสิ่งใด?” เขาได้ปิดท้ายปาฐกถาด้วยคำยืนยันต่อความภาคภูมิใจของคนทำงานในพิพิธภัณฑฯ ที่ที่ควรจะเป็น ควรเป็นความภาคภูมิใจที่เชื่อมโยง

¹³ Representative Sam Johnson, Cited in David Lowenthal, *The Heritage Crusade and the Spoils of History* (1998), p.161.

กับความแตกต่างของคุณภาพชีวิตของผู้คนที่ดีขึ้น ซึ่งมีได้หลายทิศทางและหลายแบบ เพื่อสร้างสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นในชุมชนของเรา”¹⁴

แนวคิดของ Weil ที่มองว่าพิพิธภัณฑ์จะได้ความสนับสนุนจากสาธารณะก็ต่อเมื่อพิพิธภัณฑ์ได้ทำงานเพื่อ “ความเป็นอยู่ที่ดีร่วมกัน” ของผู้คน เป็นสิ่งที่มีความสำคัญ แต่ Weil ไม่ได้นิยามคำว่าความเป็นอยู่ที่ดีร่วมกัน แต่ผู้เขียนประสงค์ที่จะสานต่อความคิดของเขาเข้ากับความคิดต่างๆ ที่นักเศรษฐศาสตร์ชาวแคนาดา John Helliwell ได้กล่าวถึงผลกระทบของทุนทางสังคมกับความเป็นอยู่ที่ดี Helliwell ได้ตั้งข้อสังเกตในงานเขียนล่าสุดว่า “ผู้คนจะให้ความสำคัญใส่ใจต่อบริบทสังคม ซึ่งพวกเขาเข้าไปเกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะพวกเขาจะเล่นอยู่ในบทบาทใด พวกเขาให้คุณค่าและความไว้วางใจต่อเพื่อนบ้าน สถานที่ทำงาน บริการสาธารณะ และข้าราชการ”¹⁵

นโยบายการอพยพและการสร้างความเป็นหนึ่งเดียวของควิเบก (1991) ทั้งที่ปฏิบัติอยู่ในสถาบันเอกชนและสาธารณะ จะต้องปรับให้เข้ากับความจริงที่เป็นพหุวัฒนธรรม เพื่อช่วยให้คนอพยพและลูกหลานของพวกเขาได้เข้าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมควิเบก¹⁶ ผู้เขียนอยากจะเสนอแนะให้พิพิธภัณฑ์ทำหน้าที่ทางสังคมกับผู้คนมากกว่าที่จะเป็นสถานที่ทำงานหรือสำนักงานรัฐบาล และด้วยความน่าเชื่อถือและประสิทธิภาพของพิพิธภัณฑ์นี้เองที่จะทำให้ผู้คนมีความรู้สึกของความเป็นอยู่ที่ดีและความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม นั่นคือความรู้สึกถึงความเป็นพลเมือง¹⁷

ความรู้สึกเช่นนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อพิพิธภัณฑ์อย่างเช่นแมคคอร์ดี ซึ่งมีคลังสะสมวัฒนธรรมวัตถุของแคนาดา และนำเสนอเหตุการณ์ในพิพิธภัณฑ์และบนเว็บไซต์ทั้งภาษาฝรั่งเศสและภาษาอังกฤษ ผู้เขียนขออ้างถึงว่าเราได้สร้างความรู้สึกร่วมเป็นส่วนหนึ่งของสังคม โดยใช้วัตถุในคลังสะสมและการนำเสนอเรื่องราวประวัติศาสตร์วัตถุของประเทศของเรา ผู้เขียนใช้คำว่า “ประวัติศาสตร์” อย่างระมัดระวังด้วยคำอธิบายความแตกต่างของ Lowenthal ระหว่างมรดก ซึ่งมีการกีดกันบางสิ่งบางอย่างออกไป และแก่นแกนของประวัติศาสตร์ที่เปิดรับและมีลักษณะที่ทำให้พื้นที่การเข้ามามีส่วนร่วม พิพิธภัณฑ์ พิพิธภัณฑ์ของเราปรารถนาเป็นอย่างยิ่งที่จะดึงเอาคลังวัตถุมาสะท้อนประวัติศาสตร์ของสถานที่นี้ สถานที่ของเรา ตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ 20 ผู้ก่อตั้งพิพิธภัณฑ์แมคคอร์ดี David Ross McCord เชื่อว่าประวัติศาสตร์แคนาดา หากกล่าวอย่างกว้าง สามารถเชื่อมโยงให้พลเมืองของประเทศมองเห็นอัตลักษณ์แห่งชาติที่พัฒนามาจากอารยธรรมฝรั่งเศสและอังกฤษ และเสริมความเป็นอินเดียนเข้าไปในฐานะ “เจ้าของดั้งเดิมบนแผ่นดิน” ชาวแคนาดายอมรับอย่างเต็มภาคภูมิต่อตัวตนที่ผสมผสานอย่างที่แมคคอร์ดีเป็น นั่นคือความเป็นอังกฤษ และเป็นคนพูดสองภาษา รวมทั้งหากย้อนสืบบรรพบุรุษเรามีเชื้อสายของยิว และด้วยความสนใจกับมรดกอบอริจิน จนกระทั่งถึงทศวรรษที่ 1990 คลังวัตถุของเรายังคงสั่งสมเพิ่มเติมและใหญ่มากขึ้นจากการเริ่มต้นของแมคคอร์ดี และยังคงบันทึกเรื่องราวของชุมชนออบริจินต่างๆ นักสำรวจและผู้ตั้งถิ่นฐานชาวฝรั่งเศส และคนอพยพชาวอังกฤษโดยเฉพาะชาวสก๊อต แต่คลังของเราไม่ได้นำเสนอประวัติศาสตร์ของสถานที่อีกต่อไป นี่คือการท้าทายประการแรก และเมื่อเราได้นำเอาวัตถุ ภาพและเอกสารอื่นๆ

¹⁴ Stephan E. Weil, “Transformed from a cemetery of bric-à-brac”, in Institute of Museum and Library Services, Smithsonian Institution, *Perspectives on Outcome Based Evaluation for Libraries and Museums*. Website: <http://www.imls.gov/pubs/pdf/pubobe.pdf> (consulted 15 November 2005).

¹⁵ John Helliwell, “Well-being, social capital and public policy: what's news?” Preliminary paper delivered on 21 March 2005 at the Royal Economic Society Annual Meeting. Electronic document provided by the author.

¹⁶ http://www.mrci.gouv.qc.ca/52_2.asp?pid=quebecinterculture/fr/101/.

¹⁷ มีหลักฐานชัดเจนที่เด่นชัดว่าวัฒนธรรมของชุมชนออบริจินแห่งหนึ่งสามารถลดอัตราการฆ่าตัวตาย โปรดดู John Helliwell, personal communication. See also M. J. Chandler and C. Lalonde ‘Cultural continuity as hedge against suicide in Canada's First Nations’, *Transcultural Psychiatry* (1998), 35, pp. 191-219.

มาผสมและสอดผสาน เหล่านี้จะสะท้อนให้เห็นประวัติศาสตร์ที่เป็นไปในระยะอันไกล เรากลับพบว่าเราไม่ได้รับใช้ต่อสาธารณชนของเราอย่างเพียงพอ ฉะนั้น เพื่อให้การกระจายความเป็นอยู่ที่ดีเป็นไปอย่างทั่วถึง เราจะต้องหาหนทางที่จะสร้าง “กลุ่มอ้างอิงการอยู่ร่วมกันอย่างยุติธรรม” (fair terms of integration) ในการกล่าวถึงวัฒนธรรมวัตถุของพลเมืองคานาดา

ขณะที่คลังสะสมคืองานฐานราก เราจะต้องเข้าใจในบทบาททางสังคมของพิพิธภัณฑ์ในฐานะสถาบันที่ส่งอิทธิพลบางอย่างต่อสังคม คนๆ หนึ่งสามารถอยู่บ้านได้ เมื่อสามารถพัฒนาความรู้สึกต่อการเป็นส่วนหนึ่งของสถาบัน ฉะนั้น สถาบันที่คงอยู่ท่ามกลางสังคมควรเป็นพื้นที่ที่เข้าถึงได้และตอบสนองต่อความต้องการของคนๆ นั้น การทบทวนงานเขียนที่เกี่ยวข้องกับสำนักชาติพันธุ์และพิพิธภัณฑ์เผยให้เห็นความยินดีที่สถาบันจะสามารถนำเสนอผลรวมของชุมชนวัฒนธรรมต่างๆ ไปจนถึงชุมชนกระแสหลักด้วยนิทรรศการ “ชาติพันธุ์” หรือการจัดรายการกิจกรรมที่รำลึกถึงและเทศกาลของชุมชน ผู้เขียนเข้าใจว่าความยินดีและความกระตือรือร้นควรแปรเป็นการสำรวจอัตลักษณ์ใหม่ในสังคมที่กำลังพัฒนาไป อัตลักษณ์ที่พันเกี่ยวกันไปในประวัติศาสตร์ คือการสะสม วิจัย และนำเสนอประวัติศาสตร์ นั่นแหละเราจะเริ่มต้นรับใช้ต่อสมาชิกทุกคนในชุมชนของเรา

ความคิดเช่นนี้เป็นเพียงแค่วิเคราะห์เท่านั้นหรือไม่ ความเข้าใจประวัติศาสตร์การสำรวจของฝรั่งเศสตั้งแต่เริ่มแรก จนถึงสถาปนาเมืองมอนเทรอลโดย Champlain บทบาทของชาวสก็อตในการค้าขนสัตว์สามารถสร้างความรู้สึกร่วมและเป็นส่วนหนึ่งของสังคมให้กับคนที่อพยพเข้ามาในพื้นที่แห่งนี้ในช่วงทศวรรษที่ 1960 และ 1990 ได้อย่างไร H. E. Adrienne Clarkson อดีตผู้บริหารคานาดาเดินทางจากฮ่องกง และเข้ามาสู่ประเทศนี้ตั้งแต่ยังเป็นเด็ก เธอได้กล่าวในสุนทรพจน์เมื่อปี 2003 เธอได้ตระหนักในบางขณะว่า เรื่องราวทั้งหมดของแผ่นดินใหม่ที่เธอได้เข้ามาอาศัยอยู่เป็นประวัติศาสตร์ของเธอ นั่นหมายถึงว่าในฐานะที่เธอได้ย้ายเข้ามาอาศัยในพื้นที่นี้ เธอก็ควรที่จะเข้าใจถึงความเป็นมาและเป็นไปของสถานที่แห่งนี้ ด้วยการอ่านประวัติศาสตร์และการเรียนรู้ภูมิศาสตร์ เธอจึงพัฒนาความรู้สึกของการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และการเป็นส่วนหนึ่งของประเทศที่เธอกลายเป็นพลเมือง

ผู้เขียนเชื่ออย่างแรงกล้าว่าพิพิธภัณฑ์เป็นมากกว่าคลังสะสมวัตถุ พิพิธภัณฑ์เป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้ใช้ประวัติศาสตร์สะท้อนสภาพที่เราเป็นอยู่ขณะนี้ ด้วยประวัติศาสตร์ เราสามารถจัดชุดความสัมพันธ์ของชีวิตเรา และอธิบายโลกของเรา ความเข้าใจในประวัติศาสตร์จึงมีความสำคัญไม่ใช่แต่เพียงในระดับปัจเจกชน แต่ยังรวมถึงพลเมืองที่เป็นส่วนหนึ่งของชุมชนโลก ชาวคานาดาโชคดีที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่สมบูรณ์และสร้างขึ้นด้วยน้ำมือเราเองในแต่ละช่วงเวลา แล้วเราจะรักษาและเสริมความแข็งแกร่งต่อไปอย่างไร เราจะเล่นบทบาทอย่างไรในฐานะที่เราเป็นส่วนหนึ่งของโลก เราารู้สึกอย่างแรงกล้าว่าพิพิธภัณฑ์ของเราสามารถสะท้อนอดีตของเราในลักษณะของชาติ แต่ยังสามารถใช้เป็นฐานของการเปิดไปสู่อัตลักษณ์ใหม่ๆ ที่คลุกเคล้าไปพร้อมกับการวิวัฒนาการของเรา

Victoria Dickenson เป็นผู้อำนวยการบริหารพิพิธภัณฑ์แมคคอร์ด (McCord Museum) เมืองมอนทรีออล ประเทศแคนาดา เธอทำหน้าที่ดูแลหลักสูตรพิพิธภัณฑ์ศึกษาที่มหาวิทยาลัยโตรอนโต และได้รับปริญญาดุษฎีบัณฑิต ประวัติศาสตร์แคนาดาจากมหาวิทยาลัยคาร์ลตัน (1995) เธอมีประสบการณ์จากทำงานกับชุมชน พิพิธภัณฑ์ในระดับประเทศและนานาชาติ ทั้งในฐานะภัณฑารักษ์ ผู้อำนวยการกิจกรรมสาธารณะ ผู้วางแผน นิทรรศการ และที่ปรึกษาด้านสารสนเทศและการตีความ

แปลและเรียบเรียงจาก

Victoria Dickenson,

History, Ethnicity and Citizenship: the role of the history museum in a multi-ethnic country

Museum International, Vol.58, No. 3, 2006.

เผยแพร่บนเว็บไซต์ วันที่ : 7 ธันวาคม 2550

